

Výzkum mezi zemědělci potvrzuje, že mají zájem spolupracovat s ornitology na záchraně sýčka

Praha, 27. února 2023. Sýčkům se možná blýská na lepší časy. Výzkum mezi zemědělci ukázal, že mají i nadále zájem spolupracovat s ornitology na záchraně této kriticky ohrožené sovy. Klíčové jsou pro ně osobní konzultace s ornitology a přivítali by zjednodušení komunikace s úřady, kterou teď hodnotí jako přehnaně byrokratickou a mnohdy nesrozumitelnou. Proto většinou rezignují na podávání žádostí o dotace. Výzkum zadala Česká společnost ornitologická (ČSO), aby lépe porozuměla potřebám a motivacím zemědělců, kteří jsou zásadními spojenci v ochraně sýčků. ČSO chce spolupráci prohloubit a naplánovat potřebné kroky v ochraně sýčka, kterého v Česku zbývá jen zhruba sto párů. Hlavním důvodem je velkoplošné intenzivní hospodaření vedoucí ke ztrátě pestrosti krajiny a k velkým lánům, kde sýček nemá kde hnízdit ani co lovit.

Hlubkových rozhovorů se zúčastnilo 18 farmářů a farmářek ze severozápadních Čech, jádrové oblasti výskytu sýčků. „Výzkum ukázal, že sýček se mezi dotazovanými zemědělci těší náklonnosti. Významnou roli v tom hrají i návštěvy ornitologů, které jsou často nejen prvním impulsem k zájmu o sýčka, ale také zdrojem praktických informací k jeho ochraně. Mnozí zemědělci si díky tomu uvědomili, jak je sýček v dnešní době vzácný. Často v rozhovorech zaznívá, že sýčci mizí i z lokalit, kde před pár lety ještě byli. Prakticky každý se snaží určitým způsobem do ochrany sýčka zapojit, nicméně péče o sýčka je v řadě případů jen částečná, a angažovanost zemědělců se v tom zřetelně liší,“ říká sociální a environmentální psycholog Jan Krajhanzl z Institutu 2050, který tento výzkum v loňském roce uskutečnil.

„Když se řekne sýček, tak mě první napadne, že když jsem byl malej kluk, co jich bylo? Já si pamatuju, jak to večer všude houkalo. A teď, že nejsou žádný. A jak se to všechno během jednoho života katastrofálně změnilo.“ Vyjádření jednoho z farmářů

Jako komplikaci vnímají farmáři přístup úřadů, politické reprezentace i široké veřejnosti. „Mají zkušenost, že úřady více přikazují, než vysvětlují, více kontrolují, než pomáhají. Výsledkem je frustrace a v některých případech až vztek a nedůvěra v český stát, politiky i úřady, mnohdy i v ekologické iniciativy a názory laické veřejnosti. Pro budování vztahu s farmáři by pomohlo, kdyby ochránci přírody aktivně vyhledávali příležitosti, jak farmářům prakticky pomoci. Například odbornou konzultací či spoluprací při jednání s odborem životního prostředí. Přispělo by to k motivaci zemědělců spolupracovat na ochraně přírody, podpořilo vzájemnou důvěru, a tedy nakonec i šance na záchranu sýčka,“ popisuje Krajhanzl.

Rozhovory se zemědělci poskytly také zpětnou vazbu, jak smýšlejí o navrhovaných opatřeních a dotacích. „Farmáři uvádějí, že největší překážkou pro čerpání dotací ochrany přírody a krajiny je jejich nepřehlednost a náročnost administrace. Kvůli tomu se jim prozatím spíše vyhýbali. Častý je názor, že pokud by se jim ochranou krajiny snížily výnosy, je potřeba ušlý zisk kompenzovat. Rozhodně by uvítali návštěvu konzultanta, který by jim bezplatně poradil, o jaké dotace mohou žádat,“ říká Krajhanzl.

Výzkum probíhal mezi vybranými zemědělci hospodařícími na pomezí Středočeského a Ústeckého kraje. „Konkrétně šlo o farmáře ze Slánska, Podřipska, Chomutovska, Nechanicka a Házmburska, kde se nachází jádrová oblast výskytu sýčka. Dlouhodobě tu navštěvujeme zemědělce i vlastníky pozemků, abychom diskutovali, jak sovy společně chránit. Pomocí tohoto výzkumu jsme chtěli zjistit, jak lze spolupráci posunout ještě dále. Chceme zemědělcům vyjít vstříc a poznat životní situace, které zažívají v souvislosti se sýčkem. Také chceme porozumět, co brání farmářům zapojit se do ochrany sýčka, a hledat způsoby, jak je v ochraně sýčka podpořit,“ vysvětluje Martin Šálek z ČSO a Ústavu biologie obratlovců Akademie věd ČR. Je koordinátorem ochrany sýčků v Česku a také hlavní osobou, se kterou se farmáři na severu Čech při ochraně sýčků setkávají.

Pro tento výzkum uskutečnil sociální a environmentální psycholog Jan Krajhanzl celkem 15 hloubkových rozhovorů s 18 lidmi. „Cílem bylo zprostředkovat ornitologům z ČSO, jak farmáři a farmářky vnímají sýčka obecného, a to v kontextu dalších témat, např. stavu okolní krajiny,

hraboší kalamity v roce 2020, situace v českém zemědělství, spolupráce s ČSO, uvažovanými změnami v hospodaření v návaznosti na válku na Ukrajině či názorů na dotace na ochranu přírody a krajiny,“ říká Krajhanzl. Do interpretace rozhovorů se zapojila také lingvistka Tereza Dědinová.

Z dotazovaných farmářů a farmářek jich má 13 rostlinnou výrobu a 10 výrobu živočišnou. Nejmenší výměra jejich farem je 2 hektary, největší 2500 hektarů. Průměrná výměra je 372 hektarů a medián je 130 hektarů.

Sýček obecný patří v Česku mezi kriticky ohrožené druhy a s počtem zhruba sto párů je na pokraji vyhynutí. Stabilní populaci lze v Česku nalézt už pouze v severozápadních Čechách, kde je množství rodinných farem a zemědělských usedlostí. *„Jsou to právě farmáři, kteří nám umožňují instalovat bezpečné hnízdní budky, odstraňují technické pasti, kde sýčci zbytečně hynou či upravují své hospodaření ve prospěch sýčků. Farmáři jsou zásadními spojenci při jejich ochraně a my si jejich pomoci velice vážíme,*“ zdůrazňuje Šálek.

Za posledních 20 let se počet sýčků obecných snížil o 94 %. I proto Ministerstvo životního prostředí v roce 2020 schválilo **záchranný program**, první pro ptačí druh. Cílem je stabilizovat životaschopnou, rozmnožující se a plošně rozšířenou populaci sýčka obecného s pozitivní vývojovou perspektivou, která bude mít početnost minimálně 1 000 párů. Program zahrnuje celou řadu kroků k ochraně a posílení zbývající populace sýčků v jejich přirozeném prostředí.

- [Report Rozhovory o sýčkovi, krajině a zemědělství je ke stažení ZDE.](#)

Kontakt pro další informace

Jan Krajhanzl, jan.krajhanzl@institut2050.cz, 733 456 328

Martin Šálek, salek@birdlife.cz, 775 954 318

Poznámky:

Sýček obecný (*Athene noctua*) je malá sova velikosti hrdličky. Shora je sýček hnědošedý s velkými světlými skvrnami. Charakteristická je pro něj také velká hlava se široko od sebe posazenýma žlutýma očima. Jeho přítomnost prozrazuje pro něj typické houkání, které se dá přepsat jako „půjd“. Vyskytuje se v (polo)otevřených biotopech, v západní a střední Evropě je to především zemědělská krajina. V České republice je vázán prakticky výhradně na hospodářské budovy, které mu poskytují místa vhodná pro hnízdění a zároveň jsou nedaleko od pastvin, kde loví potravu – drobné obratlovce a také větší bezobratlé živočichy, které loví vyhlížením z posedu. Ztráta lovišť a tím i nedostatek potravy sýčky ovlivňuje hlavně v hnízdní době, kdy musí krmit mladé. To se pak projevuje menším počtem vyvedených mláďat. Původní dutiny ve stromech už v Česku k hnízdění prakticky nevyužívá. Sýček u nás vytvořil i několik městských populací, například v Teplicích a Ústí nad Labem. Je stálý, věrný svému hnízdišti a má relativně malé domovské okrsky. Ještě na začátku 20. století býval sýček s desítkami tisíc párů naší nejrozšířenější sovou, nyní je na pokraji vyhynutí.

Další informace:

<https://www.facebook.com/OchranaSycka/>

<https://www.birdlife.cz/sycek-obecny/>

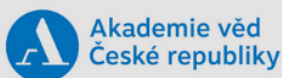
STÁTNI FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Společně pro zelenou Evropu

Tento projekt byl podpořen grantem
z Norských fondů.

Projekt Zachraňme sýčka je podpořen grantem z Norských fondů.

Monitoring výskytu a hnízdní úspěšnosti sýčků byl také podpořen z programu Strategie AV21: Záchrana a obnova krajiny.

STRATEGIE AV21

Ochrana sýčků v ČR podporuje i společnost Lafarge Cement, a.s.

2050
INSTITUT

